

OTTO 207

© MAK GRUP MEDYA PRO. REK. YAY. A.Ş.

Sertifika No: 44396

MEHMET GÖRMEZ KİTAPLIĞI 08

İslam'da Zor Zamanlar

–Bir Okuma Usûlü–

Mehmet Görmez

Son Okuma: MAK Grup Redaksiyon Ekibi

Redaksiyon: MAK Grup Redaksiyon Ekibi

Grafik Tasarım ve Uygulama: TAVOOS

Baskı: Ayrıntı Basım Yay. ve Mat. Hiz. San. Tic. A.Ş.

Matbaa Sertifika No: 49599

ISBN 978-625-7236-65-2

1. Baskı: Ekim 2021

İletişim Adresleri

Cinnah Cd. Kırkpınar Sk. 5/4

06690 Çankaya Ankara

tel.-faks: 0312. 439 01 69

www.ottoyayin.com

otto@ottoyayin.com

facebook.com/otto.yayinlari

twitter.com/ottoyayin

İSLAM'DA ZOR ZAMANLAR
BİR OKUMA USÛLÜ

MEHMET GÖRMEZ

OTTO

MEHMET GÖRMEZ

Nizip-Gaziantep'te doğdu (1959). İlk öğrenimini Nizip'te, orta öğrenimini Gaziantep İmam-Hatip Lisesi'nde tamamladı. Yüksek öğrenimini Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde yaptı (1983). Kahire Üniversitesi'nde inceleme ve araştırmalarda bulundu (1988). *Musa Carullah Bigiyef, Hayatı, Fikirleri ve Eserleri* adlı tez ile yüksek lisansını tamamladı (1990). *Sünnet ve Hadisin Anlaşılması ve Yorumlanmasında Metodoloji Sorunu* adlı teziyle doktorasını bitirdi (1994). Doktora çalışması, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Birincilik Ödülü'nü kazandı (1996). Ahmet Yesevi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde dersler verdi (1995-1997). Yardımcı doçent (1998), ardından doçent oldu (1999). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde dersler verdi (2001-2003). Diyanet İşleri Başkan Yardımcılığı görevine getirildi (2003). Aynı göreve devam ederken profesör unvanını aldı (2006). Diyanet İşleri Başkanlığı'na atandı (2010) ve aynı görevden emekli oldu (2017). İslâm Düşünce Enstitüsü'nü kurdu (2017) ve hâlen aynı Enstitü'de görev yapmaktadır.

Evli ve üç çocuk babası olup Arapça ve İngilizce bilmektedir. Yazarın yayımlanmış birçok kitap ve makalesi bulunmaktadır. Bazı telif eserleri şunlardır: *Musa Carullah Bigiyef, Sünnet ve Hadisin Anlaşılması ve Yorumlanmasında Metodoloji Sorunu, Hadis İliminin Temel Meseleleri, Kalbin Erbaini, Gazâli'de Sünnet, Hadis ve Yorum, Sünnet ve Hadisi Anlama Kılavuzu, İslam'da Zor Zamanlar, Gençliğin Anlam Arayışı*. Ayrıca, Muhammed Ebû Şehbe'den *Sünnet Müdafaaası*, Musa Carullah'tan *Kitâbu's-Sunne ve Hatun* adlı kitapları çevirmiştir.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	11
ZOR ZAMANLARI OKUMA USÛLÜ	17
Musibetlerin Manevi, Metafizik Boyutu	19
Musibetleri İlahî Afet Yerine, İlahî Ayet Olarak Okuma	21
Musibetleri Doğru Anlamanın Önündeki Engeller	24
Salgın Hastalığa Karşı Alınacak Tedbirler	25
ZOR ZAMANLARIN İNANÇ DÜNYAMIZA ETKİLERİ	29
İnanç Dünyamızda “Kötülük Problemi”	31
Hastalıkların Anlamı ve Hikmeti	35
ZOR ZAMANLARIN AHLAKI	37
Zor Zamanların İmanı	38
Zor Zamanların Ahlakı	39
Manevi, Toplumsal Bağışıklık Sistemi	40
Zor Zamanların Sorumlulukları	41
Musibetleri Rahmete Dönüştürme	45
ZOR ZAMANLARDA SÖZ AHLAKI	49
Söz Ahlakının Temeli: Kardeşlik	50
Kardeşliği İhlal Eden Yedi Kötülük	51
Kur’an’ın Söz Ahlakı İlkeleri	52

ZOR ZAMANLARDA DİNDARLIK VE AHLAK	61
Ahlak Üretemeyen Çelişkili Dindarlık Tezahürleri	61
Çelişkilerin Sebepleri	64
Ahlak Üretebilecek Gerçek Dindarlık İlkeleri	65
Dindarlık Sorgulamalarında Dikkat Edilecek Prensipler ..	68
ZOR ZAMANLARDA İBADET HAYATIMIZ	73
İslam'ın Evrensel İbadet Prensipleri	74
Zaruriyyat, Hacıyyat, Tahsiniyyat	77
Bir Anlama ve Yorumlama Usûlü Olarak 'İbret'	78
Koronavirüsün İnsanlığa Söyledikleri	79
Koronavirüsün Müslümanlara Söyledikleri	81
ZOR ZAMANLARDA İBADET HAYATIMIZI KUŞATAN ÜÇ TEHLİKE	85
İbadet Hayatımızı Kuşatan Üç Büyük Tehlike	86
İbadet Hayatımızı Kuşatan Tehlikelerin Üç Çaresi	88
Oruç ve Ramazan Özelinde İbadetlerin Metafiziği/Hikmetleri	91
ZOR ZAMANLARDA RAMAZAN MEKTEBİ	97
Ramazan Mektebinin Programı	98
Ramazan Mektebinin Gayesi	101
Üç Hürriyet	101
Mahrumiyeti Rahmete Dönüştürme	102
ZOR ZAMANLARDA BAYRAM SEVİNCİ	105
Şeair Olarak Bayram	106
Bayramların Üç Boyutu	107
Evde Bayram Namazı	108
Bayram İlmihâli	111
KAYNAKÇA	115
DİZİN	117

ÖNSÖZ

Aralık 2019'da Çin'de ortaya çıktığı bildirilen COVID-19 virüs salgını, kısa sürede bir pandemiye dönüştü. İnsanlık, tarihinin hiçbir döneminde benzeri olmayan yeni bir vakıa ile karşı karşıya kaldı. Üç ay gibi kısa bir sürede bir virüs âdeta bütün insanlığı teslim aldı. İnsanlar evlerine kapandı. Hayat, durma noktasına geldi. Ulaşım ve ticari hayat yavaşladı. Eğitime, hatta toplu ibadetlere ara verildi.

İnsanlık âlemi, bu salgını anlama ve anlamlandırma konusunda büyük zorluklar yaşadı. Ülkemizde ve İslam dünyasında pandeminin ilk günlerinden itibaren çok ciddi fikir karmaşaları ortaya çıktı. Tarihin bu zor zamanında insanlık ailesinin yaşadığı endişeyi ve korkuyu daha da artıran yorumlar baş gösterdi. İlimsiz, hikmetsiz bu tür yorumlar, gençlik başta olmak üzere pek çok kimsenin inanç dünyasını derinden sarstı; “kötülük problemi (teodise)” üzerinden bir din sorgulamasına yol açtı. İnanç dünyamızı sarsan bu zor zamanlar, aynı zamanda ibadet hayatımızı da derinden etkiledi. Sürecin sonuna yaklaştığımızda “korona fıkhı” diyebileceğimiz bir literatür oluşsa da sürecin ba-

ZOR ZAMANLARI OKUMA USÛLÜ¹

İslâm Düşünce Enstitüsünde öğrencilerimizle daha çok usûl ilimlerine yönelik dersler yapıyoruz. Hem İslam'ı bir bütün olarak anlama usûlü hem de İslami ilimlerde usûl, Enstitümüzün temel ihtisas alanıdır.

Bugünkü dersimizde içinden geçtiğimiz bu istisnai zor zamanları dikkate alarak farklı bir usûl üzerinde durmak istiyorum. İslam'da musibetleri, afetleri, hastalıkları okuma usûlünden bahsetmek istiyorum.

Bu gibi afetleri nasıl anlamak gerekir? İddia edildiği gibi bu, gerçekten bir ilahî azap mıdır? Yoksa farkına varamadığımız bir rahmet midir? Bazılarının haddini aşarak iddia ettiği gibi bu, bir kıyamet midir? Yoksa bir ayet ve ibret midir? Ebedî ve ezeli kitabımız Kur'an, bu gibi konularda ne diyor? Sevgili Peygamberimizin bu konudaki tavsiyeleri nelerdir? İşte bugünkü usûl dersimizde daha çok bu soruların cevabını aramaya çalışacağım.

Evet, bugün insanlık, yeni bir vakıa ile karşı kar-

¹ 20 Mart 2020 tarihli YouTube dersi.

ZOR ZAMANLARIN İNANÇ DÜNYAMIZA ETKİLERİ¹⁷

Bu dersimizde sizlerden elen talepler doğrultusunda *Zor Zamanların İnanç Dünyamıza Etkileri* üzerinde durmak istiyorum. Bu konuda özellikle gençlerimizin zihninde oluşan önemli sorular olduğunu biliyorum. Teferruata girmeden konuyu usûl ve esas açısından ele almak istiyorum.

Tarih bize göstermiştir ki, vuku bulan bu tür musibetler, salgın hastalıklar, depremler, kıtlık ve savaşlar birey ve toplumların inanç dünyalarında büyük sarsıntılar meydana getirmiş; dinî hayatlarını derinden etkilemiştir. Ancak tarihen sabit olan bir husus daha var ki dinî hayatı sağlam, inanç dünyaları güçlü, ahla-ken mazbut toplumlar bu gibi sarsıntılardan en az etkilenmişlerdir.

Büyük salgınların tarihine baktığımız zaman bu tür büyük bulaşıcı hastalıkların, tarihin akışını hızlandırdığını müşahede etmekteyiz. Bu tür hâdiseler fikir alanında, düşünce sahasında, kültürel alanda geniş çap-

¹⁷ 7 Nisan 2020 tarihli YouTube dersi.

ZOR ZAMANLARDA SÖZ AHLAKI¹

Bu dersimizde *Zor Zamanlarda Söz Ahlakı* üzerinde durmak istiyorum.

Bildiğiniz gibi aylardır bütün insanlığın hayatını altüst eden ve hepimizi evlerimize mahkûm eden, binlerce insanın ölümüne, yüz binlercenin hastalığına sebep olan bir salgın hastalığı geride bırakacağımıza dair ümitlerimiz yeşermeye başladı. İlk defa evlerimizde karantina altında geçirdiğimiz; camiden, cumadan, teravihten mahrum kaldığımız bir Ramazan'ın sonuna yaklaşıyoruz.

Şüphesiz bu süreç bütün insanlığa ve hepimize çok şey öğretti. Ortak evimiz ve yurdumuz olan tabiata ne kadar hoyrat davrandığımızı gördük. Bu süreç, insanın değerini, sağlığın ne kadar önemli olduğunu, aldığımız bir nefesin bile ne kadar kıymetli olduğunu bize öğretti. Dünyayı insanlarla birlikte kardeşçe paylaşmanın ne büyük bir nimet olduğunu bir kez daha gördük. Özgürlüğün insan için ne kadar önemli olduğunu anladık. Müslüman olarak caminin, cemaatin,

¹ 15 Mayıs 2020 tarihli YouTube dersi.

KAYNAKÇA

- Abdurrahmân, Tâhâ, *Bu'su'd-Dehrâniyye*, İbdâ' Yayınları, Beyrut 2017.
- Alkış, Abdurrahim, *Farsça Dilbilgisi Pratik-Klasik Metinler*, Kent Işıkları Yayınları, İstanbul, 2014.
- Aynî, Bedruddîn Ebû Muhammed Mahmûd ibn Ahmed, *'Umdetu'l-Kârî Şerhu Sahîhi'l-Buhârî*, Dâru İhyâi't-Turâs, Beyrut ty.
- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn, *es-Sünenü'l-Kubrâ*, thk. Ebû Abdillâh Abdusselâm, Mektebetu'r-Rüşd, Riyad 2004.
- Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed ibn İsmâ'îl, *el-Câmi'u's-Sahîh* (Mevsûatu'l-Hadîsi's-Şerîf: el-Kutubu's-Sitte içinde), Dâru's-Selâm li'n-Neşr vet-Tevzî', Riyad 1421/2000.
- _____, *el-Edebu'l-Mufred*, thk. Muhammed Fuâd Abdulbâkî, Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, Beyrut 1989.
- Ebû Dâvûd, Suleymân ibn el-Eş'as-es-Sicistânî, *Sünen* (Mevsûatu'l-Hadîsi's-Şerîf: el-Kutubu's-Sitte içinde), Dâru's-Selâm li'n-Neşr ve't-Tevzî', Riyad 1421/2000.
- Hanbel, Ahmed ibn, *Müsned*, Dâru'l-Fikri'l-Arabî, Beyrut ty.
- İbn Huzeyme, Ebû Bekr Muhammed b. İshâk b. Huzeyme es-Sülemî, *Sahîh-i İbn Huzeyme*, thk. Muham-

med Mustafa el-A'zamî, Mektebetu'l-İslâmiyye, Beyrut 1970.

İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed ibn Yezid, *Sünen (Mevsûatu'l-Hadîsi's-Şerîf: el-Kutubu's-Sitte içinde)*, Dâru's-Selâm li'n-Neşr vet-Tevzî', Riyad 1421/2000.

İzzetbegoviç, Aliya, *Doğu Batı Arasında İslam*, Ketebe Yay., İstanbul 2019.

Karakoç, Sezai, *Kıyamet Aşısı*, Diriliş Yayınları, İstanbul 2009.

_____, *Samanyolunda Ziyafet*, Diriliş Yayınları, İstanbul 2013.

Kudâî, *Müsnedu's-Şihâb*, thk. Hamdî b. Abdulmecîd es-Selefî, Muessesetu'r-Risâle, Beyrut 1986.

Müslim, Ebû Huseyn ibn Haccâc el-Kuşeyrî, *es-Sahîh (Mevsûatu'l-Hadîsi's-Şerîf: el-Kutubu's-Sitte içinde)*, Dâru's-Selâm li'n-Neşr vet-Tevzî', Riyad 1421/2000.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, thk. Târik b. İvezullah b. Muhammed-Abdulmuhsin b. İbrâhim el-Hüseynî, Dâru'l-Harameyn, Kâhire h. 1415.

Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed ibn İsâ, *Sünen (Mevsûatu'l-Hadîsi's-Şerîf: el-Kutubu's-Sitte içinde)*, Dâru's-Selâm li'n-Neşr vet-Tevzî', Riyad 1421/2000.